

Országos Középiskolai Tanulmányi Verseny 2011/2012. tanév
Történelem - 2. forduló
Javítási útmutató

1. Tekintse át a magyar-német politikai kapcsolatokat a X. és a XIII. század között!

Feladatértés (3 pont):

A versenyző alapvetően a magyar-német politikai kapcsolatokat elemzi a X. és a XIII. század között. Bemutatja a németek szerepét abban, hogy fokozatosan abbamaradnak a nyugat-európai magyar kalandozások. Ismerteti Géza fejedelem békülékeny nyugati politikáját, bemutatja Szent Istvántól kezdve IV. (Kun) Lászlóig a magyar-német viszony fő alkotóelemeit, politikai irányváltásait. Hangsúlyozza, hogy a tárgyalt korszakban - válságos időszakok ellenére - Magyarország mindvégig megőrizte állami önállóságát minden nagyhatalommal, így a Német-római Császársággal szemben is.

Tartalmi elemek, kompetenciák (összesen 10 pont):

1. A **honfoglaló magyarok X. századi** külföldi (törzsi zsákmányszerző, rabló, ellenfelek meggyengítését célzó, „felbérelt”) **hadjáratai** súlyosan érintették a frank utódállamokat is. A nyugatra történő ún. kalandozások befejeződése összefüggött a német területek belső helyzetének megszilárdulásával. A német erők a merseburgi (933), majd az **augsburgi (955) csatában** döntő vereséget mértek a kalandozó magyarokra. Géza fejedelem korszakváltó politikáját (kalandozások befejezése, nyugati külpolitikai és egyházi kapcsolatok kiépítése, európai beilleszkedési szándék) jelezte a létrejövő Német-római Császársággal kötött megegyezés (**quedlinburgi követjárás, 973**). Ennek következtében javult a német-magyar viszony, ami többek között térítő papok küldését, valamint a bajor **Gizella és István házasságát** eredményezte, és hozzájárult a következő korszakalkotó változásokhoz, a szent istváni keresztény magyar állam alapításához. (2 pont)

2. **Szent Istvánnak** a keresztény magyar állam létrehozása során a királyi és egyházi hatalom kiépítésénél és uralkodásának megszilárdításában nagy **segítségére voltak a német lovagok** (pl. Hont és Pázmány) és **térítő papok**. Istvánnak sikerült elkerülnie a német-római császárral szembeni hűbéri viszonyt. (Kitérhet arra, hogy pápai koronával történt az esztergomi királykoronázás, Magyarországból Regnum Marianum lett.) 1030-ban a Német-római Császárság trónján uralkodóváltás történt, és megtámadták Magyarországot, István csapatainak sikerült megállítaniuk a támadókat. (Utalhat Istvánnak Imréhez írt Intelmeire, amelyben felhívja a figyelmet az idegenek megbecsülésére.) (2 pont)

3. Az István halálát követő időszakban trónviszályokkal együtt német támadások érték az országot. **Orseolo Péter** - amikor másodszor akarta megszerezni a magyar trónt – a **német császár segítségével** cserébe még **hűbérül is felajánlotta az országot**. Noha I. András megdöntötte Péter hatalmát, de a Német-római Császárság két ízben is bosszúhadjáratot indított. Igaz, András (és Béla) csapatai előbb 1051-ben a Vértesben, aztán 1052-ben Pozsonynál (a legendás Búvár Kund segítségével) visszaverték őket. Utalhat a makacs német befolyási igényre annak kapcsán is, hogy később András fia, **Salamon is német segélyhadakat hívott** az országba a trón megszerzése érdekében. (2 pont)

4. **I.(Szent) László az invesztitúra-harcban** - a Német-római Császársággal szemben – eleinte a pápaságot támogatta, ami miatt Horvátország elfoglalásáig egyértelműen élvezte a pápa támogatását. A király külpolitikáját az a körülmény is befolyásolta, hogy az elűzött Salamon a német császár pártfogoltja volt. (Több olyan **kereszties hadjárat** útvonala vezetett Magyarországon keresztül, amelyek vezetője német uralkodó volt. Pl. a Thuróczy-krónika szerint a Konrád császár vezette hadjárat konfliktusokhoz vezetett, illetve Barbarossa Frigyes is járt Magyarországon keresztiesek élén III. Béla idején.) II. András korában a német befolyás egyrészt úgy jelentkezett, hogy az uralkodó német felesége, **meráni Gertrúd elérte, hogy a kulcspozíciókba rokonai**, kegyeltjei kerüljenek, és ez is hozzájárult az ellene szervezett merénylethez. (2 pont)

5. Az **1241/42-es tatár támadás idején a nyugati országoktól nem érkezett segítség**. Az osztrák herceg segítség helyett pénzt és területet követelt, a menekülő IV. Béla pedig szorult helyzetében nem tudott kitérni a követelések teljesítése elől. Később a közép-európai hatalmi viszonyok alakulásának függvényeként (ennek keretében) sikeres osztrák-magyar összefogásra (**morvamezei csata, 1278**) került sor az akkor veszélyesnek tűnő, terjeszkedő csehek ellen (Habsburg Rudolf és IV. László sikeres összefogása II. Ottokár ellen). (2 pont)

Megszerkesztettség, nyelvhelyesség és helyesírás (2 pont):

A tanuló fogalmazása világos és egyértelmű mondatokból áll. Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom a logikus kifejtést szolgálja. A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak. A szöveg nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat.

2., Mutassa be Hollandia megszületésének előzményeit és körülményeit a XV. századtól 1648-ig! Válaszában térjen ki a kérdés gazdasági, társadalmi és vallási vonatkozásaira is!

Feladatértés (3 pont):

A válasz elemzi Hollandia megszületésének előzményeit és körülményeit a Habsburg-uralom kezdetétől a vesztfáliai békéig. Ismerteti a németalföldi szabadságharc történetét, és kitér a gazdasági fejlődésre, a társadalmi és vallási sajátosságokra is.

Tartalmi elemek, kompetenciák (összesen 10 pont):

1. Merész Károly halála (1477, Nancy) után a Hanza kereskedelemben meghatározó szerepet játszó, **sűrűn lakott, jelentős céhes iparral** (pl. textiliparral) rendelkező **Németalföld Habsburg kézre** került. Miksa fia, Szép Fülöp lett Kasztília királya is. Fia, **V. Károly 1516-1556-ig** spanyol király, 1519-től német-római császár lett. (2 pont)

2. A nagy földrajzi felfedezésekbe korán bekapcsolódó Spanyolország fontos kereskedelmi területe volt Németalföld is (Antwerpen és Rotterdam városa). **Németalföld tartományainak külön rendi alkotmánya volt, a közös uralkodó és a közös rendi gyűlés** csak laza egységet teremtett. Az déli tartományokban flamandok és vallonok, az északiakban hollandok és frizek éltek. Az északi tartományokban előretört a **reformáció** (főként a **kálvinista**), a déliek katolikusok maradtak. (2 pont)

3. Az V. Károly által kirendelt helytartók (pl. Habsburg Mária, II. Lajos özvegye) alkalmazkodtak a helyi viszonyokhoz, de **II. Fülöp (1556-1598) központosító törekvéseit és protestánsellenes lépéseit a nemesek és a polgárok már ellenezték**. Pármai Margit kormányzó elutasította az ellenzék követeléseit, és az 1566-ban kibontakozó mozgalommal szemben **Alba herceg véres eszközökkel** lépett fel. Kivégezték Egmont és Hoorn grófot, **Orániai (I.) Vilmos herceg** pedig a Német-római Császárságba menekült. (2 pont)

4. A felfegyverzett kereskedelmi **hajók, az északi tartományok általános felkelése** sikerre vezetett. A dél felől támadó spanyolok feldúlták Antwerpent, ami miatt az északi és a déli tartományok ellenállóik ismét közeledni kezdtek egymáshoz, de **1579-ben** külön alakították meg az **utrecht-i** és az arras-i **uniót**. Az északi tartományok 1581-ben kimondták II. Fülöp trónfosztását, és legerősebb tartományukról **Hollandiának** kezdték nevezni magukat. Az angolok támogatták a szabadságharcot, részben ez vezetett a nagy armada Anglia elleni támadásához 1588-ban. (2 pont)

5. **1609-ben** a spanyolok **fegyverszünetet** kötöttek Hollandiával, a déli tartományok Habsburg-kézben maradtak. Az új államot az európai hatalmak az **1648-as vesztfáliai békében** ismerték el. Hollandia **gyors fejlődésnek** indult. A nemesség és polgárság korszerű termelést folytatott (**vetésforgó, intenzív termelés, hajóépítés, manufaktúrák, gyarmatosítás**). (2 pont)

Megszerkesztettség, nyelvhelyesség és helyesírás (2 pont):

A tanuló fogalmazása világos és egyértelmű mondatokból áll. Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom a logikus kifejtést szolgálja. A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak. A szöveg nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat.

3. Mutassa be és elemezze az Erdélyi Fejedelemség és az Oszmán Birodalom kapcsolatát 1541 és 1660 között!

Feladatértés (3 pont):

A válasz bemutatja és elemzi az Erdélyi Fejedelemség és az Oszmán Birodalom kapcsolatát. Feltárja, mennyiben függ össze a Habsburg Birodalom és az Oszmán Birodalom közötti erőviszonyokkal a fejedelemség kialakulása és sorsa. Kitér az elszakadási kísérletekre, s azok következményeire. Bemutatja az erdélyi fejedelmek politikai törekvéseit a török függőségen belüli mozgáster kihasználására, és feltárja azok bel- és külpolitikai meghatározóit.

Tartalmi elemek, kompetenciák (összesen 10 pont):

1. Az Erdélyi Fejedelemség alapjai a Szapolyai János királyságának Buda 1541-es eleste után megmaradt területei. Létrejöttét a **Habsburg és az Oszmán Birodalom közötti viszonylagos erőegyensúly eredményezte**: I. Ferdinánd nem tudta megtartani a térséget, a török számára a főhadszintér peremén elhelyezkedő országrész megszállása nem volt kényszerítő erő, így megelégedett a függő viszonyal. Ettől eltérni a kortársak nem tudtak, mint ahogy kudarcba fulladtak a fejedelemséget megszervező **Fráter György országegyesítő kísérletei** (gyalui egyezmény, 1541, nyírbátori egyezmény, 1549). Az eredmény a Temesköz és a Tiszántúl jelentős területeinek elvesztése volt. A helyzet csak akkor jutott nyugvópontra, mikor Erdély ismét elszakadt a Habsburgoktól. (2 pont)

2. A XVI. században a Habsburgok részéről az Erdélyi Fejedelemség státuszát az **1570-ben kötött speyeri szerződés** határozta meg, mely egyrészt meghagyta a magyar király jogigényeit, másrészt elismerte a fejedelemség különállását. A fejedelemséget az Oszmán Birodalomhoz egyértelműen **vazallusi alárendeltség** kötötte. Ugyanakkor békeidőben a Porta elismerte a rendek fejedelmválasztó jogát, s ha a jelölt megfelelt számára, megerősítő okiratot adott ki (athnámé). (E viszony Havasalföldhöz és Moldvához képest nagyobb önállóságot és mozgásszabadságot biztosított). (2 pont)

3. A **tizenöt éves háborúban** (1593-1606) Báthory Zsigmond a török kiűzésének reményében hadat indított a török ellen (1595). Ebbe a török ellenlépéseitől tartó rendek csak a fejedelem drasztikus lépései után voltak hajlandók belenyugodni. A kezdeti sikereket (Gyurgyevo, 1595) Mezőkeresztesnél (1596) vereség követte. Bebizonyosodott, hogy az erőviszonyok ugyan átalakulóban vannak, de a Habsburg Birodalom még mindig nem képes kiterjeszteni hatalmát Erdélyre. Ennek következménye volt Erdély pusztulása: császári, magyar, tatár és török hadak dúlták fel a fejedelemséget. A teljes megsemmisüléstől **Bocskai István szabadságharca**, s az azt követő bécsi béke (1606) mentette meg Erdélyt: a béke értelmében ismét a török függésébe került. (2 pont)

4. A hosszú háborút követően a két nagyhatalom stabilitásra törekedett. Így az Erdély lehetőségeit külpolitikai téren túlértékelő, háborút kirobbantani kívánó Báthory Gábort török segítséggel állíthatta félre **Bethlen Gábor**. Bethlen a tizenöt éves háborúból levonta a következtetést: a török hűbér realitás, felrúgása a fejedelemség ismételt pusztulásához vezethet, ezen belül kell mozgásterét megtalálnia. A török bizalmát Lippp átadásával (1616) tovább erősítette, de meg tudta tartani a békét Erdélyben, s támogatta hadjárataiban a magyar rendeket a Habsburgokkal szemben. **Bocskaihoz hasonlóan** tisztában volt azzal, hogy **a török nem engedné a királyi Magyarország és Erdély egyesítését, így mindketten lemondtak a magyar koronáról**. (2 pont)

5. A Bethlen által megerősített Erdély mozgáster mindkét Birodalommal szemben megnőtt. A Habsburg Birodalommal lekötötte a harmincéves háború, a török ereje hanyatlott. **I. Rákóczi György** (fegyverrel védhette meg hatalmát a budai pasa által támogatott ellenjelölttel szemben), **folytatta Bethlen politikáját**, a török engedélye nélkül nem indított hadjáratot a Habsburgok ellen. Majd mikor az engedélyezett hadjárat sikerei hatására a Porta visszarendelte, engedelmeskedett (1645).

II. Rákóczi György egy erős fejedelemséget örökölt. Mikor Báthory Istvánhoz hasonlóan lehetőséget látott a lengyel trón megszerzésére (1657), rosszul mérte fel az esélyeket, és a **Köprülü-reformok révén átmenetileg megerősödő Oszmán Birodalom** engedélye nélkül is próbálkozott. Az erőviszonyok téves megítélése a fejedelemség ismételt pusztulásához vezetett. Várad eleste (1660) után a Partium is elveszett, s az erőviszonyok döntő megváltozása előtt **Erdély elvesztette politikai jelentőségét**. (2 pont)

Megszerkesztettség, nyelvhelyesség és helyesírás (2 pont):

A tanuló fogalmazása világos és egyértelmű mondatokból áll. Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom a logikus kifejtést szolgálja. A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak. A szöveg nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat.

4. A források és ismeretei alapján mutassa be a „Gironde” és a „Hegypárt” politikai küzdelmének okait és összetevőit a francia forradalom 1791 és 1793 közötti időszakában!

Feladatértés (3 pont):

A vizsgázó esszéjében a francia forradalom két politikai csoportjának 1791-93 közötti **hatalmi küzdelmét kíséri nyomon**. Felismeri, hogy a jakobinusok és girondiak politikai harca Franciaország belpolitikai állapotaival, a forradalom eseményeinek alakulásával is összefügg, illetve azzal együtt változik. Kitér arra, hogy a két csoport nemcsak gazdasági, politikai, társadalmi elképzeléseiben tért el egymástól, hanem **szociális összetételében, eszmei gyökereiben és arculatában** is.

Tartalmi elemek, kompetenciák (összesen 10 pont):

1. A forradalom első szakaszában, amikor az Alkotmányozó Nemzetgyűlés törvénybe iktatta az Emberi és Polgári Jogok Nyilatkozatát az együtt induló két csoport még **egy klubban, a Jakobinusban** politizált (ahonnan 1792-ben kizárták őket). **Nézeteik** a szabadságra egyenlőségre és testvériségre (egy új közösségre, a nemzetre) épülő új társadalmi és politikai rendszerről **alapvetően megegyeztek**. (2 pont)

2. A modern Franciaország megteremtése során azonban új konfliktusok jöttek létre, amelyek lehetetlenné tették a forradalmi átalakulás békés lezárását. A **külpolitikai kérdések** – háború vagy béke – szembeállították egymással a jakobinusokat és a girondiakat, akik a „**forradalom exportját**” szorgalmazták. A sikertelen háború és a királyság azt követő megdöntése (1792. aug. 10.) új kérdést helyezett a viták fókuszpontjába; a király személyét. A háború azonban nem hogy megszilárdította volna az alkotmányt, hanem inkább újjáélesztette a forradalmat. („forradalmasította a forradalmat”) A Gironde azonban ekkor már a **forradalom lezárását** kívánta. (2 pont)

3. A forradalom vezető politikai erőinek nézetei eltértek **gazdasági és társadalmi kérdésekben** is. A **jakobinusok készen álltak a szabadságjogok és tulajdonjogok ideiglenes korlátozására**, s a háborús viszonyok miatt a néptömegek követeléseinek átmeneti kielégítésére is, míg a **Gironde** számára a legfontosabb pont a **szabadág és a tulajdon védelme** volt, és le kívántak számolni a néptömegek radikalizmusával. A Hegypárt képviselői a girondisták ellen a **szociális válságot** a Gironde-nak felróvó párizsi sans-culotte-okkal léptek szövetségre. (2 pont)

4. A Hegypárt igen erélyes intézkedéseket tett a bel- és külpolitikai válság elhárítására, de gyakorlatává vált, hogy sokszor az utcával kényszerítette ki a Konventtől a döntéseket. A **király pere** és a **kényszerintézkedések**, a Forradalmi Törvényszékek túlkapásai, a Közjóléti Bizottság „megszállásának” kérdése végképp szembeállította egymással a két csoportot. Június 2-án a Hegypárt a fellázított párizsi **sans-culotte-ok segítségével megdöntötte** a girondista kormányzatot és átvette a hatalmat. (2 pont)

5. A versenyző felhívhatja a figyelmet a jakobinusok és a girondiak **származásában** (a gironde meghatározó tagjai az ország fejlett, kapitalizálódó vidékére érkeztek), **társadalmi kötődéseiben** (a gironde tagjai közt jóval több a módos közép- vagy nagypolgár), **életkorában** (a jakobinusok átlagéletkora 40, míg a girondiaké 30 év, a **filozófiai gyökereikben** (a jakobinusok Rousseau, míg a girondiak Condorcet „tanítványai”) vagy éppen a **nőkhöz való viszonyában** megtalálható eltérésekre. (2 pont)

Megszerkesztettség, nyelvhelyesség és helyesírás (2 pont):

A tanuló fogalmazása világos és egyértelmű mondatokból áll. Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom a logikus kifejtést szolgálja. A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak. A szöveg nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat.

5. Fejtse ki, milyen tényezők vezettek oda, hogy az USA az első világháború korára a világ vezető gazdasági hatalma lett!

Feladatértés (3 pont):

A versenyző esszéjében lényegre törően mutatja be Amerika felemelkedésének folyamatát. A forrásokban szereplő információkat válaszába beépíti, és egyéb ismereteivel kiegészíti. Válaszában a gazdasági okok mellett mentalitásbeli, eszmei motívumokat is feltüntet. Rámutat arra, hogy az Európában jellemző problémák egy része (pl. földéhség, nacionalista ellentétek) itt jórészt ismeretlen volt, és a szabad és demokratikus intézmények, párosulva a kedvező adottságokkal, gyors ütemben fejlődő kapitalista gazdaságot eredményeztek, és az USA 1900 körül a világ egyik vezető ipari nagyhatalma lett.

Tartalmi elemek, kompetenciák (összesen 10 pont):

1. Amerikában a **természeti adottságok** igen kedvezőek voltak: a hatalmas területen szinte minden **nyersanyag** rendelkezésre állt. A technikailag elmaradott, csekély létszámú indiánoktól könnyen meg lehetett szerezni a földeket. A **hatalmas területre** elsősorban a túlnépesedett és politikai problémákkal terhes európai kontinensről érkeztek nagy tömegben **bevándorlók**, akik olcsó, szorgalmas és részben már képzett munkaerőt biztosítottak. Az amerikaiak a földeket szinte ingyen vehették birtokba, de csak szorgos munkájuk révén tudták termővé tenni. A kialakuló **farmergazdaságok** (piacra termelő, életképes középbirtokok) révén az USA nem szorult élelmiszer-behozatalra. A kontinensnyi ország gazdasági egységéhez elengedhetetlen volt a XIX. század közepén a **vasúthálózat** kiépítése. Az amerikai vasúthálózat volt a világon a leghosszabb, 1869-től már a két óceánt is összekötötte. Mindez biztosította a lakosság mobilitását, és a megtermelt áruk olcsó és gyors szállítását is lehetővé tette.

A bevándorlók nagyobb része a század második felében már a keleti parti nagyvárosokban maradt, ahol az iparban keresett magának az otthoninál jobb megélhetést. A leggyorsabb ütemű **városfejlődés** Amerikára volt jellemző; igazi modern metropoliszok jöttek létre, melynek világhírűvé vált jelképei lettek a századfordulóra a New York-i felhőkarcolók. (3 pont)

2. A polgárháború befejeztével az állami gazdaságpolitika az **északi ipari érdekeket** szolgálta ki. Védővámokat vetettek ki a külföldi (ekkor főleg brit) ipari árukra, így Amerika gyakorlatilag önellátóvá vált. A gyarapodó népesség (bevándorlók, magas születésszám) egyre nagyobb **belső fogyasztópiacot** jelentett, ami a termelés növelésére ösztönözte a vállalkozókat, amihez a szükséges munkaerő is rendelkezésre állt a bevándorlók, illetve a felszabadított rabszolgák révén is. A gyors fejlődés és az olcsó tömegcikk az általános **életszínvonal** emelkedéséhez is hozzájárultak, ezért sem alakult ki tartósan komoly forradalmi **munkásmozgalom**. (2 pont)

3. A **demokratikus berendezkedés**, az európai típusú feszültségek hiánya és a liberális piacgazdaság segítette a szabad versenyt, a **vállalkozó szellemet**. A protestáns többség vallásos nézeteiből következően a profitszerzés értéknek számított, így a szorgos és kreatív munka révén elért sikerek nagy megbecsülésnek örvendtek. Amerikában a különböző technikai, **technológiai újítások**, a szabadalmaztatott új eljárások száma igen nagy volt, és a modern ipari termelésben ez nagy előnyt jelentett. A sokszínű amerikai társadalomban a különböző hagyományok miatt is előtérbe került a pénz, mint értékmérő. Míg Európában a születési arisztokrácia, addig Amerikában az anyagi sikert elérték vezető szerepe (**plutokrácia**) volt jellemző. Legsikeresebb képviselőik (pl. Rockefeller, Carnegie, Morgan, stb.) Európában szinte elképzelhetetlen nagyságú vagyona tettek szert. (2 pont)

4. A század végére a mind nagyobb tőkeigényű modern iparágak (pl. vegyipar, elektromos ipar) miatt is nagy tőkeerejű vállalatok, cégcsoportok jöttek létre, amelyek igyekeztek profitjukat versenyt korlátozó megállapodásokkal (pl. kartellezés) is növelni. Ám a demokratikus berendezkedés miatt a kisemberektől (is) függő politikai elit a XX. század elején már korlátozta a **monopóliumokat**. (1 pont)

5. A többi nagyhatalomtól távoli, óceánok által védett USA **békés fejlődésnek** örvendhetett, nem kellett erős hadsereget sem fenntartania. A XIX. század végéig alig folytattak aktív külpolitikát, de a szabad kereskedelem jogához ragaszkodva határozottan megvédték gazdasági érdekeiket pl. Kínában, és mindenekelőtt Latin-Amerikában. A szabadság eszméjének hangoztatásával a nyílt terjeszkedés helyett az ún. **dollárdiplomácia** révén kényszerítették rá akarataikat a gyengébb államokra. (2 pont)

Megszerkesztettség, nyelvhelyesség és helyesírás (2 pont):

A tanuló fogalmazása világos és egyértelmű mondatokból áll. Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom a logikus kifejtést szolgálja. A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak. A szöveg nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat.

6. Mutassa be a szemelvények és tanulmányai alapján a húszas évek Magyarországának oktatás- és kultúrpolitikáját, meghatározó eszmei háttérét!

Feladatértés (3 pont):

A versenyző bemutatja a Trianon utáni Magyarországon megvalósult kultúrpolitikát, amely a revízió szellemében a nemzet életképességét és európai beágyazottságát igyekezett hangsúlyozni. Rávilágít arra, hogy nemzetpolitikai /honvédelmi és külpolitikai/ szerepet is szántak az oktatáspolitikának. Értékeli Klebelsberg Kunónak a magyar oktatással és tudománnyal kapcsolatos koncepcióját. Megemlíti azokat az elveket /neonacionalizmus, kultúrfölény/, amelyek ezt meghatározták, és kitér gyakorlati munkáira is. A versenyző választát lényegre törően, a forrásokban szereplő információkat beépítve fejt ki, kiegészítve azokat saját ismereteivel.

Tartalmi elemek, kompetenciák (összesen 10 pont):

1. A **neonacionalizmus** klebelsbergi felfogása egyfajta válasz volt a trianoni traumára, a kialakult társadalmi állapotokra, és egy konzervatív modernizációs jövőképet fogalmazott meg. Kultúrpolitikájának középpontjában a „**keresztény**” középosztály „helyzetbe hozása” állt, amely rétegtől azonban teljesítményt igényelt volna ennek megvalósulása. Ugyanakkor az ún. numerus clausus törvény módosításával súlyos diszkrimináció felszámolását is megcélozta. A békeszerződések után kialakult helyzetben az ország életképességének és a térségben elfoglalt helyének alátámasztására fogalmazta meg a **kultúrfölény elméletét**. A **nemzetpolitikában** kiemelt szerepet szánt a kormányzat az oktatásnak. (3 pont)

2. Klebelsberg azt vallotta, hogy a társadalmi, gazdasági felemelkedéshez szükséges a szélesebb **néprétegek műveltségi színvonalának emelése**, ezt szolgálta a **népiskolai hálózat** bővítése. Az 3500 tanterem és pedagógus lakás a leghátrányosabb helyzetben lévők oktatási felemelkedését szolgálta, amely az **analfabetizmus csökkenését** is segítette. Az elemi iskolákban kiemelt szerepet szánt a **hazafias és vallásos nevelésnek**. A polgári iskolák egységesítésével képzett szakmunkás réteg kialakítására törekedett. A **társadalmi mobilitást**, az alsóbb néprétegek kiemelkedését azonban **alig szolgálta az oktatási szerkezet**. (3 pont)

3. A gimnáziumi reform / pl. reálgimnáziumok megjelenése/ a **modern természettudományos képzés** és az **élő idegen nyelvek** erősítésével a kor igényeihez alkalmazkodást szolgálta. A **testnevelés jellemformáló** és „katonai kiképzés pótló” szerepét érzékelve az iskolai testnevelés fejlesztését és a tanárképzés elindítását támogatta. (1 pont)

4. Az Európában versenyképes elit kialakítását és a trianoni változásokhoz alkalmazkodást jelezte a vidéki **egyetemek (Szeged, Pécs, Sopron)** alapítása. A **vidéki központoknak** értelmiség megtartó erőt, és szellemi kisugárzó szerepet is szánt. (1 pont)

5. A **tudomány fejlesztését** és kiváló **elit kiképzését** egyaránt célul tűzte ki: **kutatóintézetek alapításával**/tihanyi biológiai központ, svábhegyi csillagvizsgáló stb./ illetve **Collegium Hungaricumok** hálózatának kialakításával /Bécs, Berlin, Róma/. Támogatta az egyetemek és a nagyvállalatok közös kutatásait. Az ún. határtudományok fejlesztésében látta a lehetőséget, hogy viszonylag kevés tőkével és magas tudással eredményeket lehessen elérni. (2 pont)

Megszerkesztettség, nyelvhelyesség és helyesírás (2 pont):

A tanuló fogalmazása világos és egyértelmű mondatokból áll. Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom a logikus kifejtést szolgálja. A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak. A szöveg nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat.